

Aan de minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Dhr. Mr. J.P.H. Donner
Postbus 90801
2509 LV 'S-GRAVENHAGE

Datum
13 april 2010

Uw kenmerk

Ons kenmerk
Rfv 2010-0000258469

Inlichtingen bij
Gerlant Kooistra

Doorkiesnummer
070-426 7246

Bijlagen

Onderwerp
Advies naar aanleiding van eerste toekenning
Meerjarige aanvullende uitkering

Geachte heer Donner,

1.
Aanleiding

Begin december 2009 zijn de eerste meerjarige aanvullende uitkeringen in het kader van de Wet werk en bijstand (inkomensdeel) toegekend.

De Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) is betrokken geweest bij de instelling en vormgeving van de meerjarige aanvullende uitkering (MAU). Met uw ambtsvoorganger is afgesproken dat de Raad ook bij de uitvoering van de MAU op een bepaalde manier betrokken zou blijven.

In de *Handleiding meerjarige aanvullende uitkering* is deze rol omschreven als ‘bewaker van een zorgvuldig beheer van het macrobudget WWB inkomensdeel’.¹

2.
‘Systeemtoets’

De Raad vat zijn opdracht op als het uitvoeren van een systeemtoets. De Raad oefent zijn rol uit *nadat* de beschikkingen zijn verstuurd. Hij ziet het derhalve niet als zijn taak de genomen beslissingen op individuele aanvragen op enige manier ter discussie te stellen. De Raad kan wel – en doet dat in deze brief ook – tot op zekere hoogte een uitspraak doen over de procedure die is gevolgd en over de verschillende bouwstenen die ten

¹ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, *Handleiding meerjarige aanvullende uitkering*, februari 2009, p. 19.

grondslag lagen aan de besluitvorming. Daarnaast zijn er lessen te leren voor de komende jaren.

3.

Werkwijze Rfv

Voor zijn analyse heeft de Raad de door de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) samengestelde dossiers van de gemeenten doorgenomen en gesprekken gevoerd met medewerkers IWI, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, *Ape*, en de secretaris van de Toetsingscommissie Wet werk en bijstand.

4.

Bevindingen

De Raad stelt vast dat de Inspectie Werk en Inkomen en het bureau *Ape* grondig te werk zijn gegaan. De Raad is van mening dat de gevolgde methodiek een voldoende basis biedt voor een verantwoorde beslissing. In de eerste jaren is het echter aftasten en uitproberen voor alle betrokken partijen. Dit was ook het geval bij de uitvoering van artikel 12 van het gemeentefonds, dat als inspiratie heeft gediend voor de vormgeving van de MAU. In dat licht beoordeelt de Raad het eerste jaar positief.

De conclusie van *Ape* over het percentage van het herverdeeldeffect dat toegeschreven kan worden aan een verdeelstoornis heeft de Raad verrast. Het onderzoek dat *Ape* gedaan heeft biedt mogelijk kansrijke indicatoren om het verdeelmodel mee te verbeteren. Wat werkelijk beklijft, is op dit moment nog niet duidelijk. In de komende jaren zal moeten blijken of en in hoeverre deze indicatoren ook voor andere aanvragers hetzelfde resultaat opleveren. Daarna kan worden bezien in hoeverre het model eventueel kan worden aangepast.

De komende jaren staan in het teken van de economische crisis en een oplopend bijstandsbestand. Het verdeelmodel zal hierdoor onder druk komen te staan. Bij een goed werkend verdeelmodel zullen de tekorten op het bijstandsbudget van gemeenten, een uitzondering daargelaten, binnen de perken blijven. Immers, het macrobudget houdt rekening met het bijstandsvolume en het verdeelmodel zorgt er voor dat het geld evenwichtig wordt verdeeld. *Iedere* gemeente zal het financieel moeilijker krijgen – maar in het geval van een verstoord verdeelmodel zullen meer gemeenten met grote tekorten.

Reeds nu staat uw ministerie voor een paar opgaven die direct of indirect te maken hebben met de financiële en economische staat van Nederland. Ten eerste is het budget dat is afgezonderd van het macrobudget ten behoeve van de MAU met de eerste ronde toekenningen meerjarig

gedeeltelijk vergeven. Mogelijk zijn er voor de komende jaren niet genoeg middelen beschikbaar om alle gemeenten die daarvoor in aanmerking komen, een aanvullende uitkering toe te kennen. Een verhoging van het beschikbare budget ligt in de rede. De Raad zou het logisch vinden als het budget dat beschikbaar is voor de MAU op zijn minst zou meegroeien en -krimpen met het macrobudget. Hierbij moet overigens worden voorkomen dat andere gemeenten te maken krijgen met tekorten, omdat zij een lagere uitkering krijgen dan anders het geval zou zijn geweest.

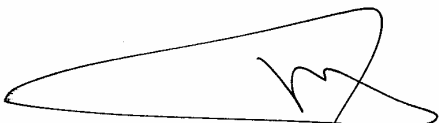
Een algemene opmerking die de Raad hierbij wil plaatsen, is dat nu er voor sommige gemeenten aantoonbaar sprake is van een verdeelstoornis, het niet vanzelfsprekend is dat de andere gemeenten daarvoor betalen. Idealiter zouden kosten die verbonden zijn aan verdeelstoornissen worden betaald uit overschotten van andere gemeenten die ook zijn toe te schrijven aan een verdeelstoornis. Gezien de huidige situatie, waarbij de verdeelstoornissen van slechts een beperkt aantal gemeenten worden gecompenseerd, zouden de kosten voor rekening van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid moeten komen.

Ten tweede heeft een aantal gemeenten aangegeven dat de reeds toegekende MAU door het toenemende bijstandsvolume in hun gemeente lager uitvalt dan de incidentele aanvullende uitkering. De Tweede Kamer heeft u gevraagd hier een mouw aan te passen. De Raad vindt een hardheidsclausule in de rede liggen. Een dergelijke clausule is een ultiem middel; de MAU was immers al als zodanig bedoeld, dus alleen in het bijzondere geval dat een gemeente meer dan onevenredig wordt getroffen kan een beroep mogelijk zijn.

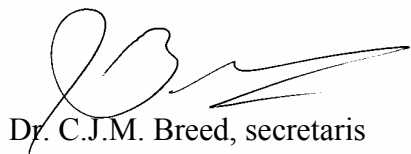
De Raad heeft zich in het verleden meer dan eens kritisch getoond ten aanzien van het verdeelmodel. Er is in de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het optimaliseren van het verdeelmodel en het beperken van de grootste risico's voor gemeenten. Naast de jaarlijkse beperking van de herverdeeleffecten vooraf was er al de incidentele aanvullende uitkering (IAU) achteraf. Als laatste loot aan de stam van het complexe verdeelstelsel is de MAU ingevoerd. De Raad acht de MAU vooralsnog binnen het bestaande systeem een weliswaar intensieve, maar te rechtvaardigen en verdedigbare optie. Een bovenmatig beroep op de IAU en MAU duidt echter in de optiek van de Raad op een niet goed functionerend verdeelstelsel. Het blijft daarom belangrijk periodiek te beoordelen in hoeverre alle inspanningen die gedaan zijn om het verdeelmodel te verbeteren werkelijk effect hebben gehad.

Dat moment is alleen niet nu. Dat zal moeten worden gezien met de evaluatie van de MAU in 2012.²

De Raad voor de financiële verhoudingen,

Mr. M.A.P. van Haersma Buma, voorzitter

Dr. C.J.M. Breed, secretaris

² Artikel 13a van het Besluit WWB 2007 stelt dat een evaluatie over de doeltreffendheid en de effecten van de MAU binnen vier jaar na haar inwerkingtreding aan de Staten-Generaal zal worden gezonden.